

Άρθρο

του Γάννη Τσιφόρου

Σύμφωνα με τις τελευταίες διαθέσιμες εκτιμήσεις, η ακαθάριστη αξία της γεωργικής παραγωγής στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ-27) σημείωσε κάμψη σε σχέση με το προηγούμενο έτος (-1,4%), εκτιμώμενη το 2020 στο επίπεδο των 376,4 δισ. ευρώ.

Η αξία της φυτικής παραγωγής περιορίστηκε το 2020 σε 217,5 δισ. ευρώ, παρουσιάζοντας κάμψη σε σχέση με το 2019 (-1,2%). Τα λαχανικά (νωπά και παρασκευασμένα) εξακολουθούν να κατέχουν το μεγαλύτερο μέρος της αξίας (26,5% το 2020), σημειώνοντας οριακά θετική μεταβολή (+0,7%), πολύ μικρότερη όμως από εκείνη του 2019 (+7,4%). Ακολουθούν τα δημητριακά, η αξία των οποίων, μετά τη σημαντική άνοδο του 2019 (+4,6%), μειώθηκε αισθητά το 2020 (-2,7%) κυρίως εξαιτίας του περιορισμού στον όγκο παραγωγής των σιτηρών, ιδιαίτερα αισθητή στο μαλακό σιτάρι (-10,7%) και τον αραβόσιτο (-7,4%). Στα αμπελοκομικά προϊόντα εκτιμάται μικρότερη μείωση της αξίας το 2020 (-1,4%) σε σύγκριση με την έντονη πτώση του 2019 (-16,2%), ενώ σταθερότητα εμφανίζουν τα κτηνοτροφικά και βιομηχανικά φυτά.

Μεγάλη μείωση όμως καταγράφεται στα ελαιοκομικά προϊόντα (-19,8%), προερχόμενη κυρίως από την πτώση των τιμών παραγωγού στο ελαιόλαδο ως συνέπεια της μεγάλης ανόδου των αποθεμάτων, ενώ έντονη ήταν η μείωση στις πατάτες (-14,6%), προϊόν που επλήγη ιδιαίτερα από την πτώση της καταναλώσεως λόγω των μέτρων της πανδημίας. Αντίθετα, σημαντική άνοδο σημείωσε η αξία παραγωγής φρούτων (+9%), το μέγεθος της οποίας το 2020 υπερέβη το επίπεδο των 24 δισ. ευρώ, εξέληξε συνδεδεμένη στενά με την ενίσχυση της κατανάλωσής τους στη διάρκεια της πανδημίας.

Στη ζωική παραγωγή η ακαθάριστη αξία εκτιμάται το 2020 σε 158,8 δισ. ευρώ, σημειώνοντας αρνητική μεταβολή (-1,6%) μετά την αισθητή άνοδο του 2019 (+3%). Στο γάλα, η αξία παραγωγής παρου-

Οι επιδόσεις της ευρωπαϊκής

σείωσε οριακή μεταβολή (+0,4%) σε σχέση με εκείνη του προηγούμενου έτους (+1,4%), παρά τη βελτίωση του όγκου των παραδόσεων αγελαδινού γάλακτος το 2020 (+1,7%). Με εξαίρεση τα αιγοπρόβατα, οι μεταβολές στην αξία του ζωικού κεφαλαίου ήταν αρνητικές, ιδιαίτερα στα πουλερικά (-3,4%), ενώ οριακά αρνητική μεταβολή παρουσίασε το 2020 η αξία παραγωγής στα αγνά (-0,3%) σε συνέχεια της πτώσης του προηγούμενου έτους (-4,7%).

Μειώθηκαν η προστιθέμενη αξία και το γεωργικό εισόδημα

Η ακαθάριστη αξία του γεωργικού κλάδου στην ΕΕ, που περιλαμβάνει την αξία της γεωργικής παραγωγής (φυτικής και ζωικής), των υπηρεσιών που χρησιμοποιούν οι παραγωγοί και των δευτερογενών δραστηριοτήτων εκτιμάται το 2020 σε 411,8 δισ. ευρώ, παρουσιάζοντας κάμψη ως προς το προηγούμενο έτος (-1,4%).

Πέραν της κάμψης στην αξία της γεωργικής παραγωγής, η μείωση ήταν ιδιαίτερα αισθητή στις δευτερογενείς δραστηριότητες (-4,6%) ως συνέπεια των περιοριστικών μέτρων της πανδημίας, μια και το μεγαλύτερο μέρος των δραστηριοτήτων αυτών αφορά τον αγροτουρισμό. Η ενδιάμεση ανάλυση, που αποτελεί το μεγαλύτερο μέρος του κόστους παραγωγής, εκτιμάται το 2020 σε 234,8 δισ. ευρώ, παρουσιάζοντας μικρή κάμψη (-0,8%), αλλά εξακολουθεί να καλύπτει μεγάλο μέρος της αξίας της γεωργικής παραγωγής στην ΕΕ (62,4%).

Η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία μετά την άνοδο του 2019 (+3,5%) περιορίστηκε το 2020 σε 177 δισ. ευρώ, σημειώνοντας κάμψη (-2,2%). Η κάμψη αυτή αποδίδεται κυρίως στη μείωση της προστιθέμενης αξίας σε έντε κράτη-μέλη με σημαντικό μερίδιο

στο μέγεθός της, όπως η Ιταλία (-4,5%), η Γαλλία (-5,4%), η Γερμανία (-8,3%), η Ολλανδία (-6,2%) και η Ρουμανία (-9,8%). Αντίθετα, θετικά επέδρασε η άνοδος της στην Πολωνία (+8,4%), στην Ισπανία (+4,4%) και σε 15 ακόμα κράτη-μέλη με μικρότερα μερίδια.

Να σημειωθεί πάντως ότι παρά την κάμψη η προστιθέμενη στη γεωργία της ΕΕ παραμένει αισθητά υψηλότερη (+3%) από τον μέσο όρο της πενταετίας (2015-2019). Πέραν όμως της συνεισφοράς αυτής, καθοριστική θεωρείται η συμβολή της γεωργίας στην προστιθέμενη αξία της βιομηχανίας τροφίμων, ποτών και καπνού στην ΕΕ-27 (229 δισ. ευρώ το 2018), του λιανικού και του χονδρικού εμπορίου των καταστημάτων που πωλούν τρόφιμα, ποτά και καπνό (167

δισ. ευρώ και 94 δισ. ευρώ αντίστοιχα), αλλά και του κλάδου των υπηρεσιών στα τρόφιμα και ποτά (154 δισ. ευρώ). Πρόκειται για τους κλάδους της εφοδιαστικής αλυσίδας αγροτικών προϊόντων και τροφίμων, που μαζί με τη γεωργία και την αλιεία δημιουργούν προστιθέμενη αξία της τάξεως των 835 δισ. ευρώ, μέγεθος που αντιστοιχεί στο 7% της προστιθέμενης αξίας στο σύνολο των κλάδων οικονομικής δραστηριότητας στην ΕΕ (στοιχεία Eurostat, GVA by industry and Structural Business Statistics, April 2021).

Το γεωργικό εισόδημα στην ΕΕ, σε τρέχουσες τιμές συντελεστών παραγωγής, εκτιμάται το 2020 σε 221,8 δισ. ευρώ, σημειώνοντας μείωση (-2,2%) μετά την αισθητή άνοδο του 2019 (+3%). Η εξέλιξη αυτή επηρεάστηκε κυρίως από την πτώση του γεω-

Μεταβολή αξίας γεωργικής παραγωγής στην ΕΕ-27 (σε εκατ. ευρώ, τρέχουσες τιμές)

	2020*	2019	2018	Μεταβολή 2020/19 (%)	Μεταβολή 2019/18 (%)
Αξία φυτικής παραγωγής	217.520	220.256	216.765	-1,2	1,6
-Λαχανικά	57.694	57.304	53.377	0,7	7,4
-Δημητριακά	46.142	47.416	45.314	-2,7	4,6
-Αμπελοκομικά προϊόντα	25.614	25.970	30.980	-1,4	-16,2
-Κτηνοτροφικά φυτά	24.855	24.782	22.402	0,3	10,6
-Φρούτα	24.035	22.044	23.428	9,0	-5,9
-Βιομηχανικά φυτά	18.750	18.618	19.713	0,7	-5,6
-Πατάτες	12.256	14.343	11.975	-14,6	19,8
-Ελαιοκομικά προϊόντα	5.960	7.429	7.319	-19,8	1,5
-Άλλα προϊόντα	2.214	2.350	2.257	-5,8	4,1
Αξία ζωικής παραγωγής	158.843	161.344	156.720	-1,6	3,0
-Γάλα	54.025	54.223	53.479	-0,4	1,4
-Χοίροι	39.340	40.025	34.759	-1,7	15,2
-Βοοειδή	27.541	28.305	29.193	-2,7	-3,0
-Πουλερικά	19.243	19.923	19.623	-3,4	1,5
-Αιγοπρόβατα	3.854	3.778	3.792	2,0	-0,4
-Άλλα ζώα	3.287	3.482	3.452	-5,6	0,9
-Αβγά	9.066	9.090	9.534	-0,3	-4,7
-Άλλα ζωικά προϊόντα	2.487	2.518	2.888	-1,2	-12,8
Ακαθάριστη αξία γεωργικής παραγωγής	376.363	381.600	373.485	-1,4	2,2

Πηγή: Eurostat, Economic Accounts for Agriculture, 9.4.2021 (*) Εκτιμήσεις

Μεταβολή οικονομικών μεγεθών γεωργικού κλάδου στην ΕΕ-27 (σε εκατ. ευρώ, τρέχουσες τιμές)

	2020*	2019	2018	Μεταβολή 2020/19 (%)	Μεταβολή 2019/18 (%)
Ακαθάριστη αξία γεωργικού κλάδου	411.773	417.703	409.230	-1,4	2,1
-Φυτική παραγωγή	217.520	220.256	216.765	-1,2	1,6
-Ζωική παραγωγή	158.843	161.344	156.720	-1,6	3,0
-Υπηρεσίες	20.155	20.109	19.691	0,2	2,1
-Δευτερογενείς δραστηριότητες	15.255	15.994	16.054	-4,6	-0,4
(-) Ενδιάμεση ανάλωση	234.805	236.805	234.433	-0,8	1,0
(=) Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία - ΑΠΑ	176.968	180.898	174.797	-2,2	3,5
(-) Ανάλωση παγίου κεφαλαίου	59.917	59.573	57.996	0,6	2,7
(-) Φόροι επί παραγωγής	4.732	4.658	4.512	1,6	3,2
(+) Επιδότησεις	49.561	50.434	49.806	-1,7	1,3
(=) Γεωργικό εισόδημα	221.797	226.674	220.091	-2,2	3,0

Πηγή: Eurostat, Economic accounts for agriculture, 9.4.2021, (*) Εκτιμήσεις

γεωργίας το 2020

γικό εισοδήματος σε ορισμένα κράτη-μέλη που καλύπτουν σημαντικό μέρος της αξίας του, όπως η Γαλλία (-6,6%), η Ιταλία (-5,3%), η Γερμανία (-12,4%), η Ολλανδία (-4,5%) και η Ρουμανία (-17,5%). Αντίθετα, άνοδος σημειώθηκε στην Ισπανία (+4,4%) και μικρότερη στην Πολωνία (+1,2%), ενώ θετική ήταν η συμβολή 15 επιπλέον κρατών-μελών που παρουσίασαν αύξηση, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και η Ελλάδα (+2,9%). Σε σύγκριση πάντως με τον μέσο όρο της προηγούμενης πενταετίας (2015-2019) το 2020 το γεωργικό εισόδημα στην ΕΕ παραμένει υψηλότερο (+2,9%). Μικρότερη εξόχληση ήταν η μεταβολή του 2020 με βάση τον δείκτη "Α" που εκφράζει το γεωργικό εισόδημα σε πραγματικές τιμές και όρους πλήρους απασχόλησης (-1,2%).

Δυσμενείς οι προβλέψεις της επόμενης δεκαετίας

Οι προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής δεν φαίνονται αισιόδοξες, μια και σύμφωνα με την τελευταία μεσοπρόθεσμη έκθεσή της (EU Agricultural Outlook, December 2020), το κόστος των εισροών στη γεωργία της ΕΕ αναμένεται την επόμενη δεκαετία (2020-2030) να αυξηθεί με ταχύτερο μέσο ετήσιο ρυθμό (+1,6%) από εκείνο της ακαθάριστης αξίας του κλάδου (+1,4%), ενώ πολύ μικρότερος προβλέπεται ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης του γεωργικού εισοδήματος (+1,1%) σε σύγκριση με εκείνο της προηγούμενης δεκαετίας (+1,9%).

Οι επιπτώσεις των προβλέψεων αυτών στο γεωργικό εισόδημα της ΕΕ κρίνονται δυσμενείς ενώπιον της μείωσης των άμεσων ενισχύσεων της ΚΑΠ στην επόμενη προγραμματική περίοδο, αλλά και λόγω της σημαντικής αναλογίας του κόστους των εισροών, σε όρους ενδιάμεσων ανάλωστος, το ποσοστό των οποίων ως προς την αξία της γεωργικής παραγωγής κυμάνθηκε από 64% έως 62% σε όλη τη διάρκεια της περιόδου 2014-2020.

Παραμένει συνεπώς κρίσιμο ζήτημα η δυνατότητα μείωσης του κόστους (και του όγκου) των γεωργικών

εισορών στην ΕΕ, και μάλιστα με πρόβλεψη μείωσης του γεωργικού εισοδήματος την επόμενη δεκαετία, καθιστώντας εξαιρετικά δύσκολη την επίτευξη των φιλόδοξων περιβαλλοντικών στόχων της νέας ΚΑΠ με τη στρατηγική «Από το Αγρόκτημα στο Πιάτο» που περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τη μείωση έως το 2030 ορισμένων σημαντικών εισροών, όπως τα χημικά φυτοφάρμακα (-50%) και τα λιπάσματα (-20% τουλάχιστον).

Άνοδος των εξαγωγών

Οι εξαγωγές αγροτικών προϊόντων και τροφίμων της ΕΕ προς τρίτες χώρες ανήλθαν το 2020 στο επίπεδο των 184,3 δισ. ευρώ, παρουσιάζοντας άνοδο ως προς το 2019 (+1,4%). Στην άνοδο αυτή συνέβαλε κυρίως η αύξηση των εξαγωγών χοιρινού κρέατος (+26,7%) με κύριο προορισμό την Κίνα, με αξία που υπερέβη τα 10 δισ. ευρώ. Σημαντική επίσης ήταν η αύξηση στις εξαγωγές σιταριού (+31%), σε ορισμένα φυτικά έλαια (+18%), στα ταϊγάρα (+13%) και στις τροφές για κατοικίδια (+11%).

Αντίθετα, οι εξαγωγές κρασιού και ορισμένων συναφών προϊόντων (αξίας 14 δισ. ευρώ το 2020) περιορίστηκαν αισθητά (-8%) κυρίως εξαιτίας των δυσμενών επιπτώσεων των μέτρων της πανδημίας, αλλά και λόγω της επιβολής μέτρων εμπορικού προστατευτισμού εκ μέρους των ΗΠΑ. Σημαντική επίσης ήταν η μείωση των εξαγωγών στα οινόπνευματώδη ποτά (-19%), στο κρέας πουλερικών (-10,5%), στα ζώδια ζώα (-8,8%), στα βομβάκια με τα συναφή προϊόντα (-29,5%), στον καπνό (-15%) και στα τεύχλα με τη ζάχαρη (-18,7%). Το Ην. Βασίλειο αποτελεί την κυριότερη χώρα προορισμού των εξαγόμενων αγροτικών προϊόντων και τροφίμων της ΕΕ-27 (41,8 δισ. ευρώ το 2020) καλύπτοντας το 22,7% της αξίας, αλλά με μικρή αύξηση ως προς το προηγούμενο έτος (+1,1%). Ακολουθούν οι ΗΠΑ (21,4 δισ. ευρώ) που κάλυψαν το 11,6% της αξίας, με μείωση όμως ως προς το προηγούμενο έτος (-1,8%). Μεγάλη ωστόσο ήταν η αύξηση των εξαγωγών προς την Κίνα (+22,2%) που ανήλθαν σε 17,7 δισ. ευρώ, καλύπτοντας περίπου το 10% της συνολικής αξίας.

Η αξία εισαγωγών αγροτικών προϊόντων και τροφίμων στην ΕΕ από τρίτες χώρες σημείωσε οριακή μεταβολή ως προς το προηγούμενο έτος (+0,5%) εκτιμώμενη στο ύψος των 122,2 δισ. ευρώ. Σημαντική ήταν η αύξηση των εισαγωγών στο φουνικέλλαιο και τα παράγωγά του (+14,8%), στα λιπαρά οξέα (+28,6%), σε ορισμένα φυτικά έλαια όπως το κραιβέλλαιο και το ηλιέλαιο (+7,3%), στα άλλα φρούτα (+8,8%), αλλά και στα τροπικά φρούτα και τους καρπούς (+3,7%) που εξοικονομήθηκαν να καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος της αξίας (13,3 δισ. ευρώ το 2020).

Μείωση, ωστόσο, κατέγραψαν οι εισαγωγές ορισμένων δημητριακών που αφορούν τα χονδροειδή σιτηρά (-27,8%), κυρίως εξαιτίας του περιορισμού του όγκου εισαγωγών στον αραβόσιτο (-11%). Σημαντική, επίσης, ήταν η μείωση των εισαγωγών στο βόειο κρέας (-20%), στα παρασκευάσματα κρέατος (-15,6%), στα οινόπνευματώδη ποτά (-13%) και στον καπνό (-11,7%).

Συμπερασματικά, το εμπορικό ισοζύγιο αγροτικών προϊόντων και τροφίμων στην ΕΕ, παρά το δύσκολο εμπορικό περιβάλλον, βελτιώθηκε το 2020 παρουσιάζοντας πλεόνασμα της τάξεως των 62 δισ. ευρώ, μέγεθος αισθητά αυξημένο ως προς το προηγούμενο έτος (+3%).

Εξαγωγές αγροτικών προϊόντων και τροφίμων ΕΕ-27 προς τρίτες χώρες (σε εκατ. ευρώ)

Αγροτικά προϊόντα και τρόφιμα	2020		2018	2019	Μεταβολή
	Αξία	(%)	Αξία	Αξία	2020/19 (%)
Κρασί, βερμούτ, μηλίτης οίνος και ξίδι	13.931	7,6	15.153	14.574	-8,1
Χοιρινό κρέας, νωπό, κατεψυγμένο	10.063	5,5	7.945	5.650	26,7
Ζυμωμένα, γλυκά, μπισκότα και ψωμί	8.766	4,8	8.376	7.671	4,7
Σοκολάτα, είδη ζαχαροπλαστικής και παγωτά	8.222	4,5	8.424	7.895	-2,4
Παρασκευάσματα τροφίμων	7.727	4,2	7.336	6.956	5,3
Σιτάρι	7.165	3,9	5.462	3.825	31,2
Οινόπνευματώδη ποτά και λικέρ	6.807	3,7	8.389	7.479	-18,9
Τροφές για κατοικίδια	5.606	3,0	5.049	4.797	11,0
Ταϊγάρα και σούρα	4.831	2,6	4.277	3.855	13,0
Φυτικά έλαια (κραμβέλλαιο και ηλιέλαιο)	3.137	1,7	2.668	2.788	17,6
Ζώδια ζώα	2.888	1,6	3.167	3.130	-8,8
Κρέας πουλερικών, νωπό, κατεψυγμένο	2.683	1,5	2.997	2.845	-10,5
Σιτηρά εκτός σίτου και ρυζιού	2.569	1,4	2.360	2.056	8,9
Σούπες και σάλτσες	2.381	1,3	2.143	1.962	11,1
Διάφοροι σπόροι και κώνισα λυκίσκου	2.110	1,1	1.899	1.853	11,2
Βομβάκια, λινάρι, κάνναβη, σπαστολεκτικά	986	0,5	1.399	934	-29,5
Καπνός ακατέργαστος	775	0,4	912	889	-15,0
Ακατέργαστα δέρματα	689	0,4	1.271	1.390	-45,8
Τεύχλα και ζάχαρη	541	0,3	665	1.288	-18,7
Μη εδώδιμα ζωικά προϊόντα	450	0,2	567	573	-20,7
Άλλα προϊόντα	91.968	49,9	91.250	86.556	0,8
Σύνολο	184.298		181.711	168.964	1,4

Πηγή: European Commission, EU Agri-Food Trade, December 2020

Εισαγωγές των 15 κυριότερων αγροτικών προϊόντων και τροφίμων στην ΕΕ-27 (σε εκατ. ευρώ)

Αγροτικά προϊόντα και τρόφιμα	2020		2018	2019	Μεταβολή
	Αξία	(%)	Αξία	Αξία	2020/19 (%)
Τροπικά φρούτα, καρποί και μπαχαρικά	13.356	10,9	12.881	12.187	3,7
Πίτες υπολειμμάτων ελαιούχων σπόρων	6.294	5,1	6.705	6.782	-6,1
Φρούτα (εκτός επεριδοειδών και τροπικών)	6.073	5,0	5.582	5.552	+8,8
Φουνικέλλαιο και φουνικοπυρηνέλαιο	5.562	4,6	4.844	5.427	14,8
Σόγια	5.114	4,2	4.720	4.872	8,3
Ελαιούχοι σπόροι (εκτός σόγιας)	4.890	4,0	4.288	3.595	14,0
Φυτικά έλαια (κραμβέλλαιο και ηλιέλαιο)	3.216	2,6	2.996	2.389	7,3
Δημητριακά (εκτός σίτου και ρυζιού)	3.172	2,6	4.394	3.959	-27,8
Λιπαρά οξέα και κηροί	3.100	2,5	2.411	2.391	28,6
Οινόπνευματώδη ποτά και λικέρ	3.059	2,5	3.552	3.524	-13,0
Τροφές για κατοικίδια	2.199	1,8	1.976	1.934	11,3
Καπνός ακατέργαστος	2.094	1,7	2.371	2.383	-11,7
Επεριδοειδή	1.898	1,6	1.575	1.812	20,5
Βόειο κρέας, νωπό κατεψυγμένο	1.623	1,3	2.027	2.025	-19,9
Παρασκευάσματα κρέατος	1.157	0,9	1.370	1.374	-15,6

Πηγή: European Commission, EU Agri-Food Trade, December 2020